

Nasjonalt senter for
leseopplæring og leseforskning

Universitetet i Stavanger

Toril F. Hoem, dosent

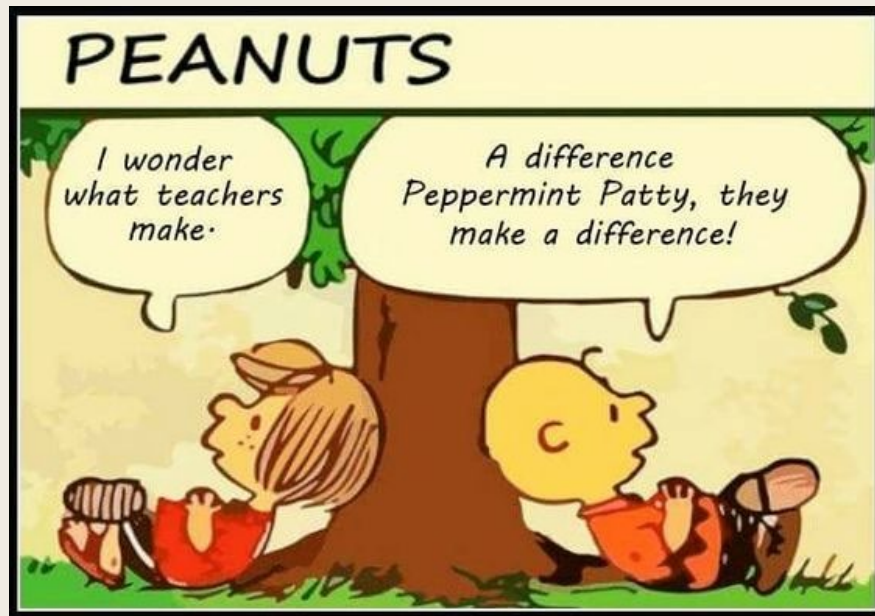
Norsklærerane i PIRLS: situasjonen i 2021, trendar og samanhengar med elevane sin prestasjon i lesing

Hoem, T. F. & Støle, H. (2024). Norsklærerane i PIRLS: situasjonen i 2021, trendar og samanhengar med elevane sin prestasjon i lesing. I Å. K. H. Wagner & H. Støle (Red.), *Tid for lesing! Norske tiåringers leseforståelse i PIRLS 2021*. Universitetsforlaget.

Lærarkvalitet

- Kvalitetar ved lærarane har stor påverking på elevane si læring (Hattie, 2015; Muijs et al, 2014; Seidel & Shavelson, 2007).
- Kva består lærarkvalitet av, og kva faktorar ved lærarkvalitet betyr mest for elevane sitt læringsutbytte?

Lærarkvalitet

```
graph TD; L[Lærarkvalitet] --- I[Inntakskvalitet]; L --- P[Prosesskvalitet]; L --- E[Lærareffekt]; I --- I1[Formell utdanning]; I --- I2[Fagleg fordjuping]; I --- I3[Kjønn]; I --- I4[Erfaring]; I --- I5[Jobbtilfredsheit]; P --- P1[Leseundervisning]; P --- P2[Organisering]; P --- P3[Lærarsamarbeid]; P --- P4[Avgrensninger];
```

Inntakskvalitet

Formell utdanning
Fagleg fordjuping
Kjønn
Erfaring
Jobbtilfredsheit

Prosesskvalitet

Leseundervisning
Organisering
Lærarsamarbeid
Avgrensninger

Lærareffekt

Goe (2007)

Styrkar og svakheiter ved undersøkinga

- Spør ein dei rette lærerne?
- Stiller ein dei rette spørsmåla?
- «Social desirability» (Fisher, 1993)
- Covid-19-pandemien
- Nyttig innsikt i endringar på systemnivå

Alt dette er jo viktig å gjere!

Hvor ofte ber du elevene gjøre følgende for å fremme utvikling av ferdigheter eller strategier i leseforståelse?

Fyll ut én sirkel for hver linje.

Hver dag eller nesten hver dag

En eller to ganger i uken

En eller to ganger i måneden

Aldri eller nesten aldri

- a) Finne informasjon i teksten --- ○ ○ ○ ○
- b) Finne hovedideene i det de har lest ----- ○ ○ ○ ○
- c) Forklare eller underbygge sin forståelse av det de har lest ----- ○ ○ ○ ○
- d) Sammenligne det de har lest med erfaringer de har hatt ----- ○ ○ ○ ○
- e) Sammenligne det de leser med andre ting de har lest ----- ○ ○ ○ ○
- f) Gjette fortsettelsen på teksten de leser ----- ○ ○ ○ ○
- g) Generalisere og trekke slutninger på grunnlag av det de har lest ----- ○ ○ ○ ○

Inntakskvalitet

Kvar femte elev
blir undervist av
ufaglært
norsklærer.

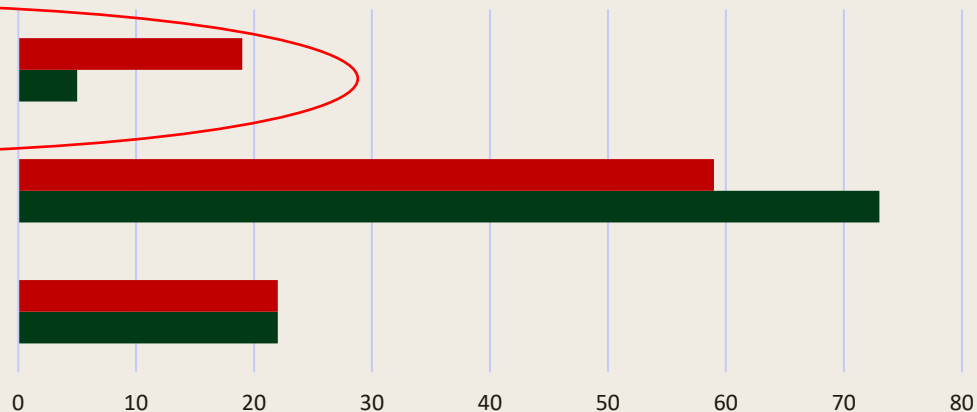
Kva er den høgaste
formelle utdanninga
du har?

Endring i utdanningsnivå

VGO eller kort UH-utdanning

Bachelorutdanning

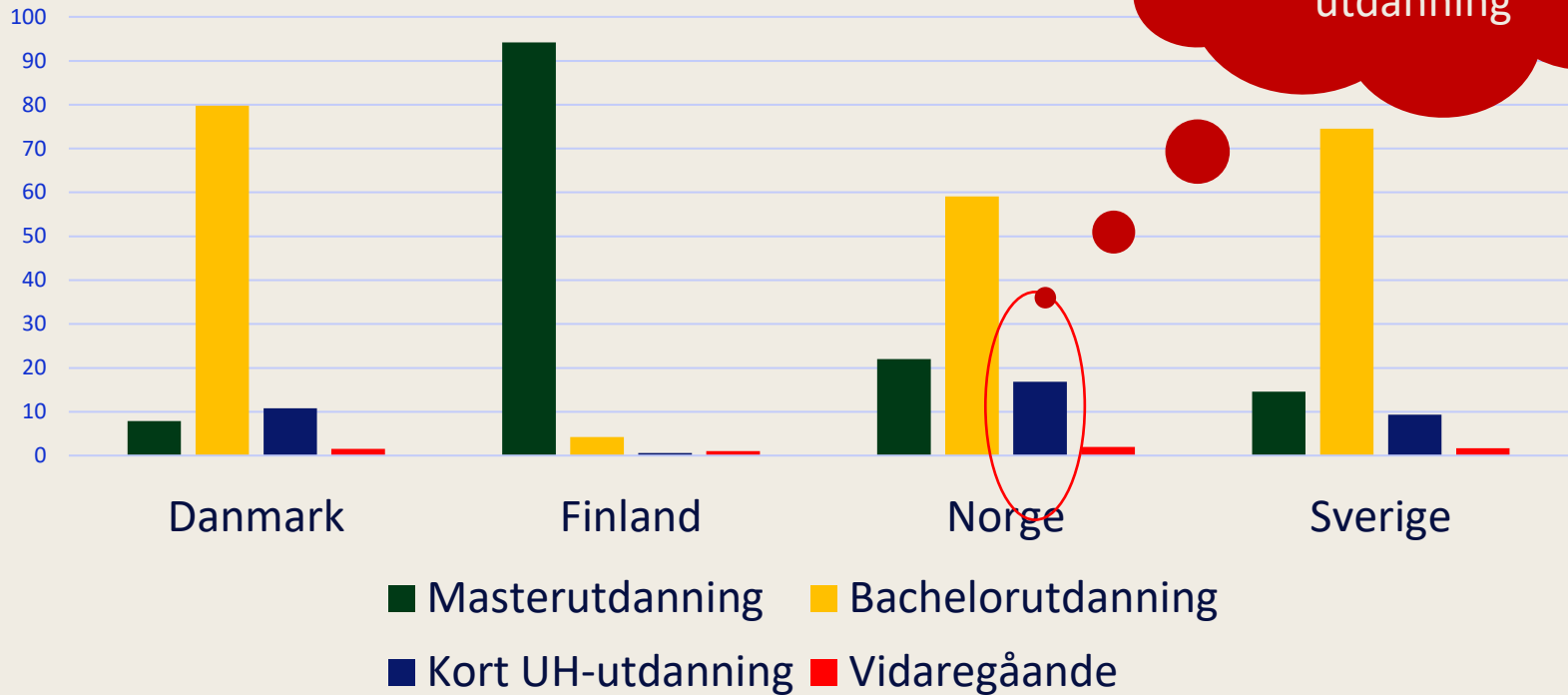
Masterutdanning

■ 2021 ■ 2016

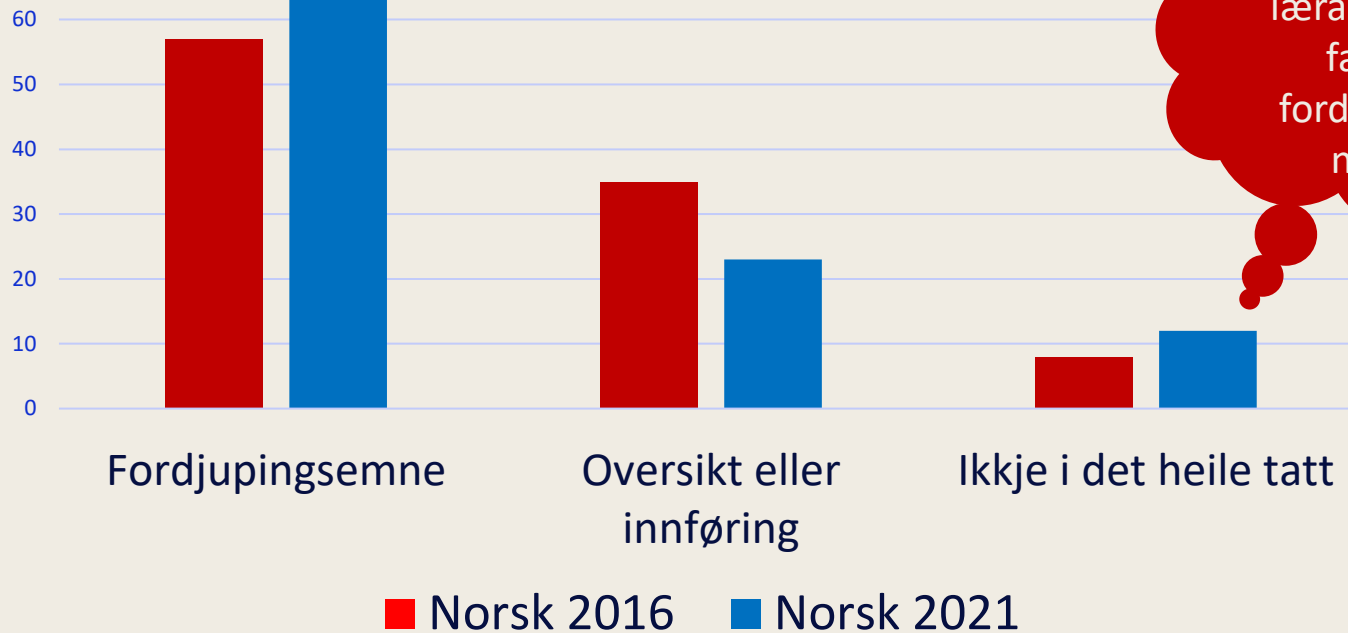
Utdanningsnivå for lærerlar i Norden i 2021

Norge har flest lærerlar utan godkjent lærer-utdanning

Auke i prosentdel lærarar med fagleg fordjuping i norsk

Fagleg fordjuping i norsk

Auke i prosentdel lærarar utan fagleg fordjuping i norsk

15 % av elevane har lærarar som vurderer å forlate læraryrket

Jobbtilfredsheit

Talet på elevar som har lærarar som er lite tilfredse er tredobla

	Svært tilfreds		Nokolunde tilfreds		Lite tilfreds	
	% elever som har lærarar	Leseskår	% elever	Leseskår	% elever som har lærarar	Leseskår
2016	42	560	53	560	4	544
2021	39	538	49	542	12	534

Prosesskvalitet: Kva rapporterer lærarane om leseundervisninga?

Kor ofte ber du elevane gjere følgjande for å fremje utviklinga av ferdigheiter i eller strategiar for leseforståing?	2016	2021
Finne informasjon i tekst	98	97
Finne hovudideane i det dei har lese	89	90
Forklare eller underbygge forståinga av det dei har lese	87	79
underbygge leseforståinga med belegg frå teksten (2016)		
Samanlikne det dei har lese med erfaringar dei har	72	67
Samanlikne det dei har lese med andre ting dei har	61	61
Gjette fortsetjinga på teksten dei les	42	33
Generalisere og trekkje slutningar på grunnlag av det dei har lese	54	56
Beskrive stilen eller strukturen i teksten dei har lese (2016) / Evaluere og vurdere stilen eller strukturen i teksten dei har lese (2021)	29	33
Finne forfattaren sitt perspektiv eller føremål	21	28
Overvake leseforståinga si (t.d. oppdage når dei ikkje forstår)	-	59
Avgjere om ei nettside er nyttig for eit spesifikt formål	-	50
Vurdere truverdet til ei nettside	-	52

Korleis ser trenden for kritisk lesing ut i 2026?

Organiseringsformer

Når du har leseopplæring og/eller leseaktivitetar, kor ofte organiserer du elevane på følgjande måtar?	2016				2021			
	Svært ofte	Ofte	Nokre gongar	Aldri/nesten aldri	Svært ofte	Ofte	Nokre gongar	Aldri/nesten aldri
Heile klassen samla	24	49	26	0	27	50	21	2
Grupper på same nivå	3	18	60	19	2	19	68	11
Grupper på blanda nivå	4	37	50	9	2	28	61	9
Individuell tilpassing	2	35	52	11	17	45	36	2
Sjølvstendig arbeid	6	40	46	8	6	43	45	5
Elevane arbeider i grupper	-	-	-	-	7	57	36	0

Arbeider med individuell leseopplæring

Tilpassar leseopplæringa til den enkelte

Faktorar som avgrensar undervisninga

I kva grad meiner du at følgjande avgrensar måten du underviser på i denne klassen?

- a) Elevane manglar nødvendige kunnskapar og ferdigheiter
- b) Elevane manglar grunnleggande ernæring (“eit sunt kosthald” i 2016)
- c) Elevane får ikkje nok søvn
- d) Fråvær blant elevane
- e) Elevar som forstyrrar
- f) Uinteresserte elevar
- g) Elevar med mentale, emosjonelle eller psykiske problem
- h) Elevar som treng ekstra støtte i lesing

Det er signifikante forskjellar i leseprestasjonane til elevane når lærarane opplever avgrensande faktorar.

	2016		2021	
Avgrensing	Prosent	Prestasjon	Prosent	Prestasjon
Ikkje i det heile	48	569*	36	548*
Litt	52	549*	62	535*
Mykje	0	-	2	534

Oppsummert om norsklærarane i PIRLS

- I 2021 var det markant lågare utdanningsnivå blant norsklærarane enn i 2016. Omtrent kvar femte elev blei undervist av ein lærar utan lærarutdanning.
- Samanlikna med dei andre nordiske landa har Noreg den største variasjonen i utdanningsnivå hos lærarane.
- Trivselen var litt lågare i 2021 samanlikna med 2016.
- Fleire lærarar rapporterte om problem i klasserommet. Vi finn signifikant lågare leseprestasjon hos dei elevane som har lærarar som opplevde avgrensingar for undervisninga samanlikna med dei som ikkje opplevde slike avgrensingar.
- Lærarane har eit stort repertoar av tilnæringsmåtar til tekstar i leseopplæringa.

TAKK FOR OPPMERKSOMHETEN!
